

2020

Orientační vyhodnocení vztahu třídní učitel – žák

Informační zpráva z výzkumného šetření

Zprávu vypracovala: Mgr. Bc. Renáta Matušů

Úvodem

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na specifické aspekty vztahu mezi učiteli a jejich žáky. Vyhodnocení tohoto vztahu proběhlo skrze dotazníkové šetření, v němž byly dotazníky předkládány žákům on – line formou. Položky v dotaznících představovaly chování učitelů, které se podílí na utváření pozitivních vztahů.

Posuzované faktory vztahu:

1. Blízkost – projev zájmu o žáka, přijetí žáka bez ohledu na jeho úspěchy, projevy vřelosti.
2. Výuková vstřícnost – uplatňování domluvy, vstřícnost, tendence zaujmout žáky ve výuce.
3. Nevhodné chování – přetěžování žáků, nadbytečné zvyšování hlasu, afektivní rozladěnost, odsuzování žáka.
4. Sdílení – sdílení zážitků a zkušeností, fenomén povídání si, humor.
5. Pozitivita – přátelské chování učitele, pozitivní nálada.

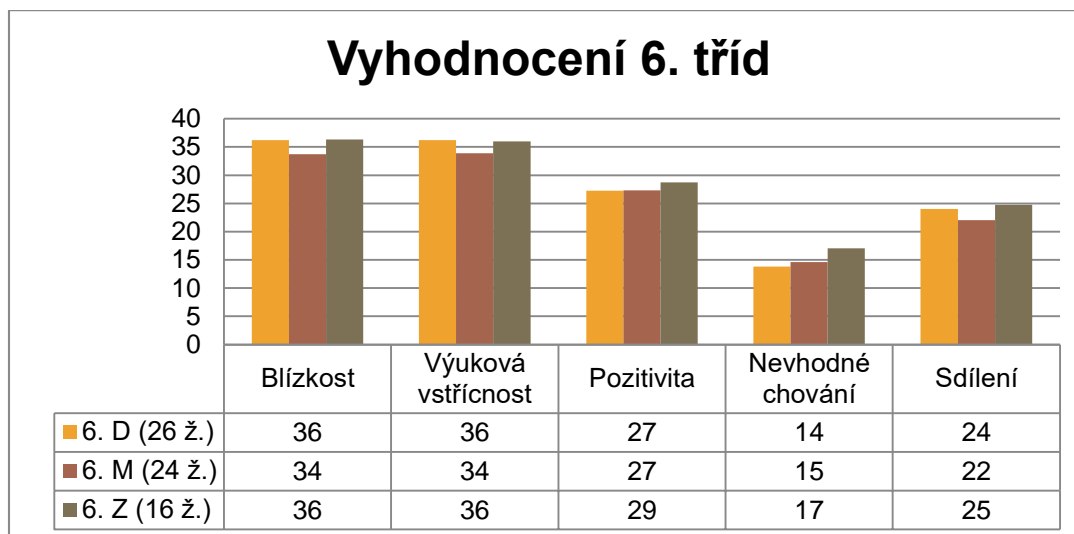
Co je potřeba zdůraznit:

Mezi třídami a žáky jsou vyzorované tendence “nějak“ hodnotit. V souvislosti s výsledky i jejich aplikování do praxe je nutné brát v úvahu ročník žáků, prospěch žáků a jejich individuální rozdíly. Například žáci 6. tříd obvykle své třídní učitele hodnotí velmi pozitivně. Naopak v devátých třídách pozorujeme nižší spokojenost žáků s učiteli. Zde je na místě přistupovat nanejvýš individuálně. Může se jednat o kritičtější tendenci hodnotit učitele, ale také o problémy, které převládají ve třídě již delší čas a právě ve vyšších ročnících vrcholí.

Žáci, kteří mají slabší školní prospěch, mají tendenci hodnotit učitele negativněji. Je to dáno tím, že mají se svými učiteli negativnější zkušenosti oproti žákům s výborným a velmi dobrým prospěchem. Doporučujeme brát v úvahu, nakolik učitel pozitivně přijímá i žáky, kteří prožívají ve škole neúspěch častěji.

Předložená zpráva není určena k plnohodnotnému vyhodnocení vztahu a klimatu ve třídách na úrovni učitel – žák/třída. Poskytuje pouze orientační informace o tom, jak žáci vnímají chování učitele, které ovlivňuje jejich vztah. Pro objektivní posouzení klimatu doporučujeme zahrnout do šetření školní psychology, popř. speciální pedagogy.

Vyhodnocení vztahu učitel – žák v 6. třídách

Dotazník vyplnilo celkem **66 žáků 6. ročníku**. V rámci analýzy byly rozpoznány tři třídy, na jejichž základě byli hodnoceni tři učitelé. Třídy byly označeny jako:

Třída **6. D** – Do hodnocení zapojeno 26 žáků. Identifikační předmět: Dějepis

Třída **6. M** – Do hodnocení zapojeno 24 žáků. Identifikační předmět: Matematika

Třída **6. Z** – Do hodnocení zapojeno 16 žáků. Identifikační předmět: Zeměpis

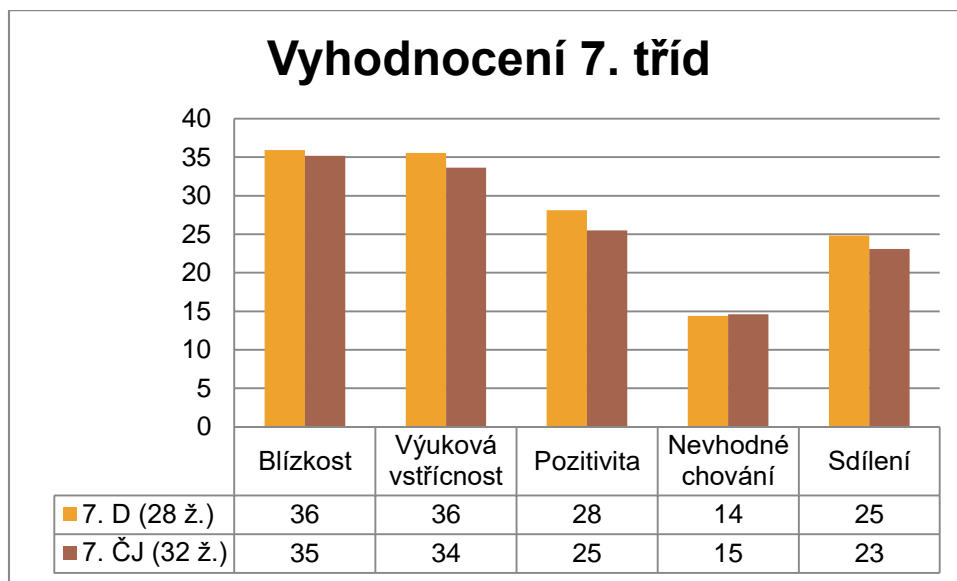
V tabulce pod grafickým zobrazením můžeme sledovat skóre v jednotlivých úrovních vztahu učitele a žáka. Co se týká blízkosti a výukové vstřícnosti, lze konstatovat, že žáci své učitele vnímají velmi kladně. Jednak žáci kladně potvrzovali, že pociťují od učitele podporu a zájem o ně samotné. Jednak pozitivně hodnotili také vstřícnost učitele ve výuce. Dle odpovědí se jeví, že učitelé se snaží žáky v hodině zaujmout tím, že pro ně vymyslí zajímavé hodiny. Učitelé žákům pomáhají, když je to potřeba.

Ze získaného průměrného skóru v oblasti sdílení se ukazuje, že interpersonální chování učitelů je převážně drženo na formálnější úrovni, a to zejména ve třídě 6. M. Jsou více upřednostňovány školní témata k hovorům a udržovány pozice učitel – žák. Méně se objevuje rovnocenné partnerské chování s osobnějším přesahem. Tato skutečnost však nenarušuje vztahový rámec.

Vedle žádoucího chování učitele, jež se odráží v celkovém hodnocení žáků, se objevuje také chování nežádoucí. Nevhodné chování učitele zahrnuje například přetěžování žáků, častá rozladěnost, odsuzování žáka za jeho neúspěchy apod. Zde platí, že čím nižší skór, tím méně se toto chování ve třídě objevuje. Pro šesté třídy platí, že skór nepřekračuje kritickou hranici. V 6. třídách se neobjevuje vyšší nezdravá míra nevhodného chování učitelů. Nicméně v případě třídy 6. Z se objevuje vyšší průměrné skóre v této oblasti. Z analýzy vyplývá, že se ve třídě objevují konkrétní žáci, kteří v tomto ohledu jsou s učitelem nespokojeni. Několik málo žáků hodnotí tohoto učitele jako přísného, často naštvaného.

Celkově lze vztahy třídních učitelů a jejich žáků vyhodnotit jako velmi dobré. Lze předpokládat, že v těchto třídách bude zdravé podporující klima na úrovni učitel–třída. Ve třídě 6. Z existují žáci, kteří jsou se svým učitelem více nespokojeni. Z toho lze usuzovat, že se mezi nimi a učitelem objevuje zvýšené napětí.

Vyhodnocení vztahu učitel – žák v 7. třídách

Dotazník vyplnilo celkem 60 žáků 7. ročníku.

V rámci analýzy byly rozpoznány dvě třídy, které jsme označili jako:

Třída **7. D** – Do hodnocení zapojeno 28 žáků. Identifikační předmět: Dějepis

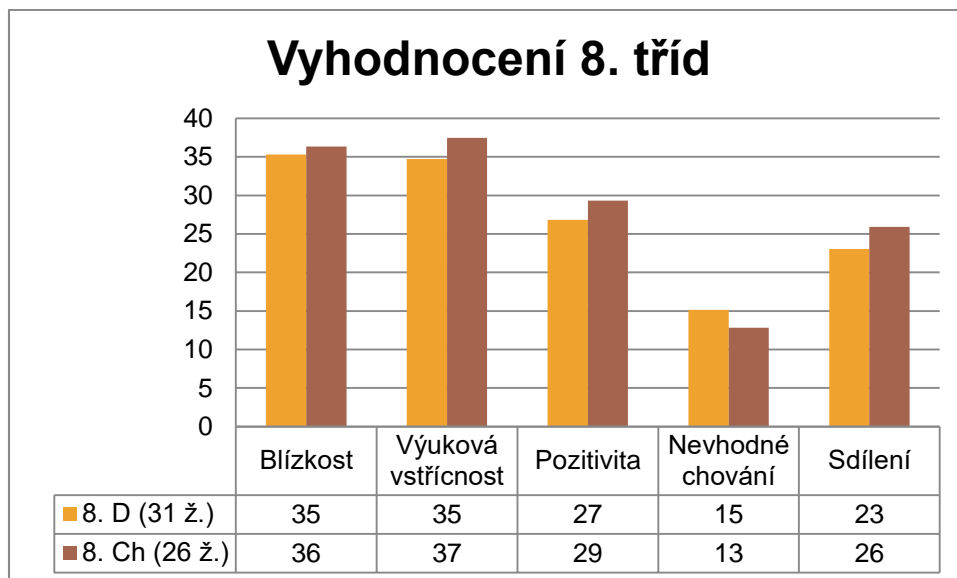
Třída **7. ČJ** – Do hodnocení zapojeno 32 žáků. Identifikační předmět: Český jazyk

Žáci tříd 7. D a 7. ČJ hodnotili chování svých učitelů velmi kladně. Blízkost i výuková vstřícnost je na vysoké úrovni. Většina žáků má pocit, že jejich třídnímu učiteli na nich záleží. Učitelé se snaží žákům vyjít vstříc. Ve výuce je uplatněna domluva s žáky. Tito učitelé mají tendenci učivo žákům přibližovat skrze zajímavosti a aktivity, které žáky baví. Učitel v 7. D je žáky chápán jako osoba pozitivně naladěná, která dokáže vytvořit přátelskou atmosféru. V případě učitele v 7. ČJ se může objevovat častější rozladěnost nebo zvyšování hlasu. Nicméně je i přesto pocíťovaná blízkost a vstřícnost na vysoké úrovni.

Podobně jako v 6. třídách i zde je uplatňován spíše formální rámec vztahu a upřednostněno vymezení pozic učitel – žák bez osobnějšího přesahu.

V případě třídy 7. D a 7. ČJ lze vztahy třídních učitelů a jejich žáků vyhodnotit jako velmi dobré. Ve třídě 7. ČJ se mohou objevovat mírné destabilizující prvky zvyšující napětí.

Vyhodnocení vztahu učitel – žák v 8. třídách

Dotazník vyplnilo celkem 57 žáků 8. ročníku.

V rámci analýzy byly rozpoznány dvě třídy, které jsme označili jako:

Třída **8. D** – Do hodnocení zapojeno 31 žáků. Identifikační předmět: Dějepis

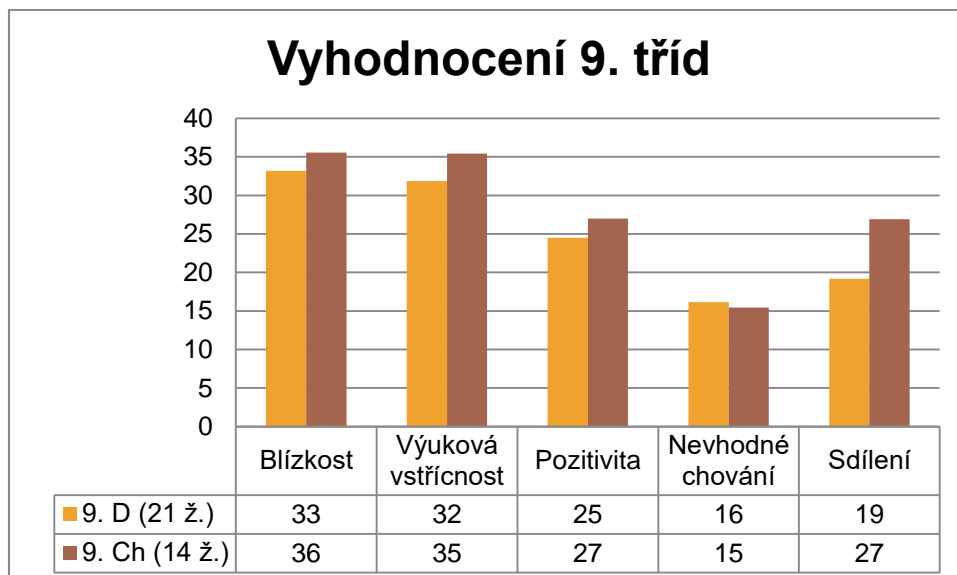
Třída **8. Ch** – Do hodnocení zapojeno 26 žáků. Identifikační předmět: Chemie

Žáci z třídy 8. D hodnotili svého učitele kladně, a to jak v oblasti blízkosti a výukové vstřícnosti, tak v oblasti positivity. Nižší – ale uspokojivé hodnoty – se objevují v oblasti sdílení. V této souvislosti méně často dochází k „povídání si“ o tématech, které se netýkají jen učiva a školy.

Třídní učitel žáků z třídy 8. Ch získal velmi vysoké skóre v oblastech blízkosti, vstřícnosti, positivity i sdílení. Žáci jsou se svým učitelem a jeho chováním spokojeni. Spokojenost žáků dokládá také nízký skór v oblasti nevhodného chování.

V případě třídy 8. D a 8. Ch lze vztahy třídních učitelů a jejich žáků vyhodnotit jako velmi dobré.

Vyhodnocení vztahu učitel – žák v 9. třídách

Dotazník vyplnilo celkem 35 žáků 9. ročníku.

V rámci analýzy byly rozpoznány dvě třídy, které jsme označili jako:

Třída **9. D** – Do hodnocení zapojeno 21 žáků. Identifikační předmět: Český jazyk

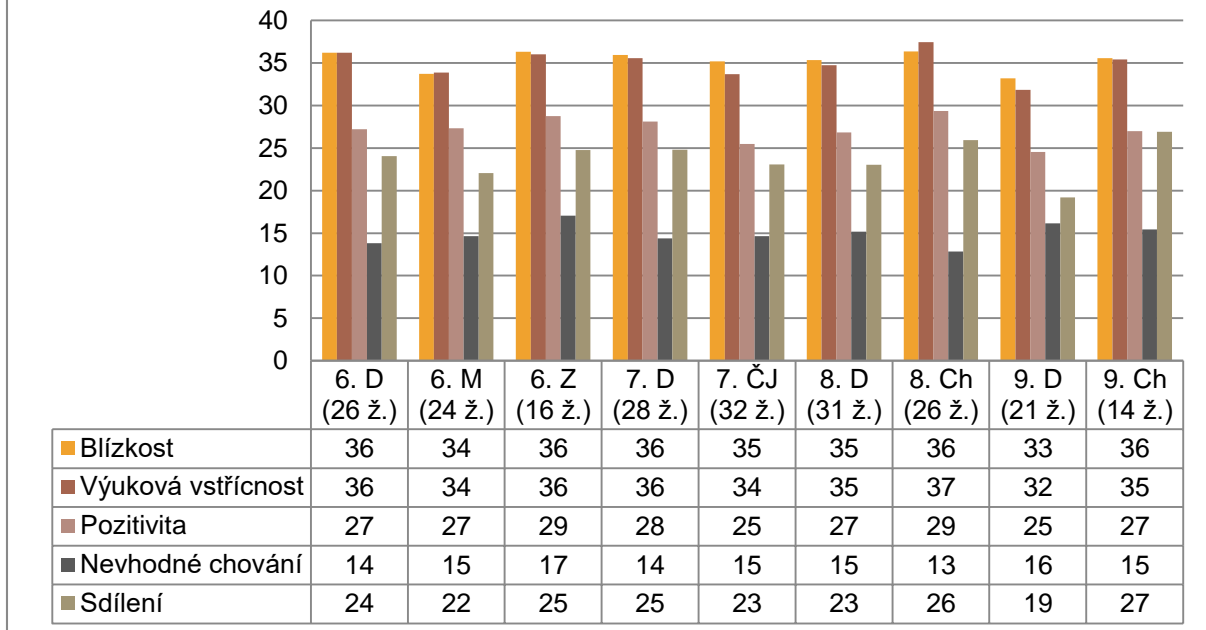
Třída **9. Ch** – Do hodnocení zapojeno 14 žáků. Identifikační předmět: Chemie

Ve třídě 9. D žáci vyhodnotili učitele jako hodného a v rámci možností vstřícného. Ačkoli je skóre v těchto oblastech nižší (blízlost – 33 a vstřícnost – 32). Pořád se jedná o podpůrné chování učitele. Slabší je sdílení mimoškolních témat. Žáci vnímají, že výuka i chování učitele jsou zaměřené výhradně na školu. Nevzniká tak prostor k rozvíjení osobnějšího vztahu mezi učitelem a žáky. Silnou stránkou vztahu je tendence učitele vyhovět žákům a uplatňovat domluvu. V hodnocení učitele se mezi žáky objevují rozdíly. Lze předpokládat, že jsou zde žáci, kteří mají s učitelem negativnější zkušenosti.

Učitel 9. Ch byl velmi pozitivně hodnocen, a to ve všech sledovaných oblastech. Ve třídě 9. Ch se třídní učitel jeví jako hodný, všímající si pokroků žáků. Dle žáků se snaží zaujmout zajímavými hodinami. Ví, že vyšší nároky učitele jsou pro dobro věci.

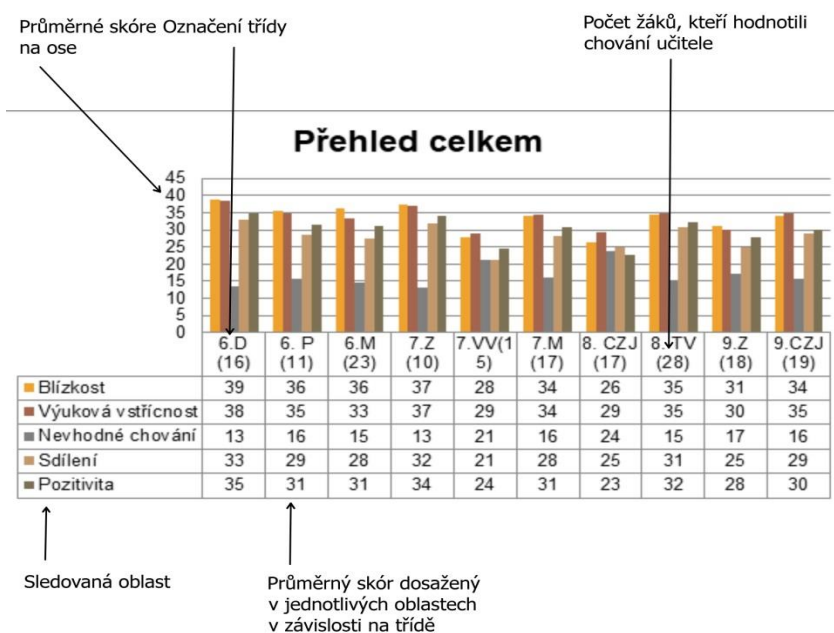
Na úrovni devátých tříd získali učitelé pozitivní odezvu. Zvláště kladně byl hodnocen učitel 9. Ch.

Vyhodnocení celkem

Dotazník vyplnilo 218 žáků.

Celkově lze chování učitelů a jejich vztahy k žákům vyhodnotit jako velmi dobré. Pokud se objevovaly narušující prvky, tak byly přítomny na úrovni učitel – žák, nikoliv na úrovni učitel – třída.

*Graf s vysvětlivkami je pouze ilustrační (nemusí obsahovat reálné údaje)